

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. IX. Quâ ratione malam Intentionem prodat operis publicatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Vide Sen.
l. 1. de bene-
fic. c. 9. in-
itio. Ciceronem
l. 3. de Nat. Deor.
Val. Max.
l. 1. c. 8. Pla-
tarch. de Vi-
litate ex ini-
micitia capi-
enda.

ces è caelo, isti ab Orco debetur. Fuit, qui alterum ferro læsus, tuber aperiret. Num ideo huic gratia agenda, aut reddendum præmium, quod vomica quam medicorum manus reformidaverant, diviserit, & eum, cuius exitii cupidus erat, sanavit nocendo? Vides non esse magnum in actione ipsa momentum, sed in agentis intentione. Ita non videtur dedisse beneficium, qui malo animo profuit. Caus enim beneficium est, injuria hominis.

§. IV.

L. de pra-
cept. & disp.

Inobedientia ex oblivione, negligentia, errore, plagas meretur non ita multas. At verò cum accedit intentio & repugnandi studium, hoc plagis vix centenis expiabitur. Istud enim pertinacis & contumacia, atiolandi peccatum est. Pulchre & verè Bernardus: Elatio, inquit, contemnentis, & obstinatio impenitentis, in minimis quoque mandatis, culpam facit non minimam. Hic admodum cavendum ne in ullo delicti genere ad negligentiam, incuriam, inobedientiam, accedat superbia, contemptus, percinacia, hac enim ratione vitia mirè se multiplicat, & in immensum excreverunt. Et quandoquidem illa, quæ dixi, latentia sunt crimina, mirà celeritate gravitatem eis addit fœdissimam intentio mala. Ideo diabolus non tam curat quid boni vel mali faciamus, modò hoc obtineat, ut bonum faciamus intentione malà. De hac diaboli vassitæ Gregorius: Totam arborem, inquit, fructus sibi ferre conficit, quam veneni dente in radice vitavit. Et Bernardi sensu bonum hominem prius condemnat intentio prava. Christus ipse clarissime: Si oculus tuus, inquit, fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Luc. 11.
v. 34 &
Matth. c. 6.
v. 23.

Sed est personarum grex ubique terrarum reperendus, quent Deus caelo nunquam admittit, scilicet Opera bona malam intentionem induta. De his diaboli larvis dici potest: Lupus sub pelle ovina fuit, vitium virtutis palliolo incedit, Sathanas Angelum lucis se gerit.

Iob. c. 9.
v. 31.

Jobus: Abominabuntur, inquit, me vestimenta mea. Tam fœdus sum & purulentà tæbe plenus, ut ipsæ me vestes meæ horreant, velut tangere recusent tam impurum hominem. Vestes, exteriora sunt opera bona, hæc illum, qui intus & in animo tam ulcerosus est, malique intentionibus scater, abominantur, damnant, refugiant, velut si doleant hominem foris tam esse nitidum intus plenum fordibus. Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit, etsi ovinam pellem, aut virtutis palliolum, etsi Angelus vestem ei circumponas. Gregorius: Cum perversa intentione, inquit, vel rectum quid agitur, etsi splendore coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni iudicis obscuratur.

Luc. loc. cit.

L. 18. mor.
c. 6.

§. V.

L. 5. Dial.
c. 9.

Et hoc Deus quandoque luculentè ostendit. Rem miram narrat idem sanctissimus scriptor Gregorius, in hunc modum. Tudertinus Ponas Fortunatus, vir miræ sanctitatis, diabolus humani corporis infestorem precibus expulit. Diabolus hospicio pullus, ut injuriam suam faceret, Deo sic annuente, habitum hominis peregrini induit, quem ex arte simulans urbem obit sub crepusculum, & velut exul genique contra Fortunatum Episcopum querelas cepit largere, & En, inquit, quam sanctus vir sit Fortunatus Episcopus vester; ecce quid fecerit. Hominem peregrinum, & à fortunâ pessimè habitum hospitio insuper exclusit. Quid tendam? non est qui miserum domo recipiat. Dum hæc queritur, audit ea civis, ad prunas cum uxore & filiolo confidens, & mox invidiâ curiositate sciscitatus est preliis, quid injuriæ illi fecisset Episcopus? Ubi vassitimi peregrini querelas audit, liberaliter ei domum suam in hospitium obtulit, non tam ut peregrino faceret bene, quam ut Episcopum, cui pessimè volebat, traduceret. Sic larvatum demonem unâ secum pertraxit ad prunas. Hic ubi

A multa confabulati, exiliens subito peregrinus, filium hospitis arripuit, & vi maximâ in ignem excussit, elusitque animam. Heu miserrime parens, agnosce demum, vel quem tu domo receperis, vel quem Antistes tuus domo exegerit. Laudatissima virtus est Hospitalitas, sed si eam intentio depraverit mala, à virtute degenerat in vitium; peregrinus hospicio suscipere, etiam in magno illo Abrahamo commendatissimum fuit, sed si bona desit intentio, tam facile diabolus recipitur quam Angelus. Eadem est ratio virtutis aliarum omnium, quibus si prava se se infuset intentio, cecodem non apertam invenit tabernaculum, quam occupet pro libitu, facitque hominem idololatræ, ut suum ipse ventrem, pecuniam suam, suam arcam numariam, aut escariam mensam adoret quod fieri constat in omni lethali noxiâ.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Ah, quam hic circumspectè attendendum, ne Luc. 11. frustra nos fatigemus, & operam ludamus, ne meritum B bonis actionibus obtinendum perdamus omne, intentione non bonâ. Ideo cum Hebræo plale precandum assidue: Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis: ut tibi servire cupiam, tibi in omnibus placeam.

CAPVT IX.

Qua Ratione malam INTENTIONEM prodat operis publicatio.

Exploratores Hebræi, à militia duce Josue missi, urbem Hiericho ingressi, notissimæ femine Rahab hospitium subierunt. Excepti illa, abscondit, aluit. Illi ut hospite suæ gratias meminissent, rem magni momenti promiserunt, eâ tamen lege: Si tamen, inquit, non prodideris nos, quod si nos prodere volueris, & sermonem istum prodideris nos, quod si nos prodere volueris, quo adurasse nos. Norant homines prudentes fieri vix posse, ut penitus laterent. Et certè vicini latebras has odorati, rem ad magistratum mox detulerunt. At Josuani plus non exigebant, quam hoc ipsum, Tu ne prodideris nos. Nam si evulgetur per te, nos hic esse, tuum tibi hospitium nec quadrante solvemus; promissis ne utique stabimus.

Opera bona exploratores sunt, & ad celum tabellarii, qui in orbe hoc peregrini civibus omnibus exoli sunt. Inter cives suos mundus numerat Dolum, Iniquitatem, Vitium, Fraudem. Porro exploratores illi promittunt nobis inaudita & invisâ præmia, à magno illo Josue Christo tunc danda, cum Hiericho, hoc est, orbem succensurus adveniret: eam tamen illa conditionem requirunt: Si non prodideris nos. Cum facis elemosynam, moxer Christus, noli tubâ canere ante te. Virtutes proditæ evanescent.

Enim vero tam garrula est laetantia & Inanis gloria, ut nihil non simul, & prodat & perdat. Huic ergo tam garrulo monstro, non tantum os, sed manus pedisque sunt ligandi, ne ullum dare possit signum celestium nuntiorum, operum bonorum latentium. Hoc Christi præceptum crebrius ingerit: Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. Cum tamen in eadem concione imperet: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Quâ ratione ista conveniant, & quis nostrorum operum bonorum proditor sit, nunc exequemur.

§. I.

Quærit Jobo cognatorum unus, &: Numquid vine, aut carectum sine aqua? Scirpi in paludibus & piscinis vident, neque enim sine humore scirpus, neque sine aqua carectum proficit. Sed inutiles sunt hæc stirpes; nulle inde ficus colliguntur, nec quidquam quod in humanos usus sit. Ita multos reperias, quorum habitus exterior plene decens

nè decens & compositus, qui multa præclare & dicunt & faciunt, sed ideo quia & auditores & spectatores habent: itaque crescent & videntur dum videntur & laudantur. Hoc scriptum facit vivere, humor humanæ laudis, cum bitales desinunt laudari, desinunt & vivere. Quia enim, inquit Gregorius, sine intentione recte cogitationis bona studuit agere, indicat se sine radice floruisse. Idcirco ingemiscens hic idem vir sanctissimus: Magna, inquit, vercordia est laboriosa agere & aure laudis inhiare, forti opere præcipis celestibus inservire, sed terrene retributionis premium querere. Ut enim ita dixerim, qui pro virtute, quam agit, humanos favores desiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat. Unde cali regnum mereri potuit, inde nummum transitori sermonis quærit. Vili ergo pretio opus vendit, quia magna agit, sed minima recipit.

Plato, cum nobiliores aliquot amicos ad cenam invitasset, tritellinumque ornati jussisset non omnino fordidè, irruit Diogenes Cynicus, & spurcis suis cœnosifque pedibus cæpit lectulos conculcare. Ingressus cum convivis Plato: Quid agis, inquit, ô Diogenes? Calco, ait ille, Platonis fastum. Calcas, respondit Plato, sed alio fastu majore. Jactantia certè in Diogenis animo impotentior erat, quod inops esset, quam in Platonis, qui cultum illum amicorum oculis dabat, non sibi. Ita invenias superbos plurimos simul & egenos, qui hoc tantum nomine ineliores & sanctiores bonis, sed divitiis sibi videantur, quod nihil habeant: ceu verò modicum censum laudari Dominus, non modicum animum, & tantam virtutis sit egere, & non potius egestatem æquanimiter ferre.

Idem ille Diogenes perpeßu aspera tolerabat multa, sed eo animo ut omnium oculos ad se suscipiendum raperet. Idcirco cum mediâ hieme frigidissimâ lavaret aquâ, frequenterque populus ad id spectaculi conflueret, & verò etiam aliqui hominis miseri rogarent ut sibi parceret, Plato inter spectatores exclamavit: Si vultis misereri, abite. Noverat Plato ingenium hujus morbi, qui tunc suis viribus destituitur, cum alienis oculis aut auribus caret.

§. II.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: quantum alij humanos oculos quaerunt, tantum vos fugite. Aristoteles quidem magnanimum putat eum, qui nec majore nec minore vult honore, quam sibi conveniat, affici. At in Christi Academiâ hæc præceptio expolitur: Christus magnanimum judicat, qui omnem honorem potest spernere, insuper & seipsum. Certè honor quicunque, non sat dignum virtutis præmium erit. Volucres fugaxque bonum est honor, & inter res extraneas evanescit, nec in honorati potestate, sed in honorantis est. Ideo Christus infans nostre miserefcens, tam sollicitè monet: Attendite, ne virtutes vestras vilissimo pretio vendatis: Si videri vultis ab hominibus, oculos à vobis avertet Deus. Attendite, alioqui mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in calis est. Ergo, ne velitis decipi; Maximus honor pro opere bono minimo, impar proßus & indigna merces est.

Equidem Seneca hoc probè intellexit, idque in epistolis urgens: Virtutum, inquit, omnium pretium in ipsis est: rectè facti merces est, fecisse. Nemo mihi videtur pluris estimare virtutem, nemo illi magis esse devotus, quam qui boni viri famam perdidit, ne conscientiam perderet. Maximi est bonum nomen, at plurimis bona conscientia. At dicas, commendari à solis hominibus non cupio, sed à Deo hominibusque. O mi bone, Deum nondum nosti, si tibi non sufficit laudari à solo Deo. En, ne fallaris, terrarum orbis & Deus, non majus quid sunt Deo. Arca Dei & idolum Dagonis non plus sunt quam arca. Tantum ergo tibi sit Deus, quantum Deus & alia simul omnia. Scis etiam

Tom. I.

A Christum & mundum amicos non esse, quid ergo ditari vis aut commendari ab inimico Christi? neque nescis Deum tui curam habere; si tibi id proßit, spoliabit is Ægyptum ut te honoret. Virtutis maximum præmium est, quod d latere suos non sinis; producit illos ad gloriam, sed suo tempore. Interim patere omnem tibi noxium honorem submoveri, & ne queraris: Non honoror, prout meritis sum, alia me deceret veneratio &c. vanissimæ sunt hæc querelæ; Attendite. Imò tam non vult Deus humanos favores & honores à nobis amari, ut permiserit suum etiam filium dici Beelzebub; nec ferè ullum est contemptus aut injuriæ genus, quo affectus non sit Servator mundi, qui ut omnem humanam laudem nobis redderet invisissimam, illâ nobilissimâ concione, quam Matthæus descripsit, hoc pæne unum persuadere conatus. Te autem, inquit, faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Vultus Christiani totus intorsum respiciat, nunquam curiosè foras exeat cum Dinâ, non querat alienigenam cum Samone, non Ægyptum cum Salomone. Ecce humanis laudibus, tanquam ridentibus heredibus nostrorum virtutum opes permittamus? ridendo rapiunt omnia. Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextera tua.

Nullus est contemptus genus quo affectus non sit Christus.

Matth. c. 6.

vers. 3.

Loc. cit.

§. III.

Contendit Christus, & pluribus modis inculcat, Omne opus intentione purissimâ propter Deum esse faciendum, neque hic quaerendum, quid nobis sapiat, quid placeat, aut adlabeat: Nesciat sinistra tua. Plurimum sanè laborum nostrorum perdimus, dum in iis solummodo gustum & sensum sectamur, & ut vocamus, devotionem nostram quaerimus. Si hæc desint & nostras preces, & functiones nostras, & hoc atque illud temerè omittimus, quia gustum operis non habemus; at verò cum hic adest, cum sapit quod facimus, & oramus & laboramus, hoc est sibi sacrificare, non Deo. Si pueri discere nolint, nisi buñum & simlagineus panis ad scholas ferendus derur, ferò doctores sient. Opera nostra plerumque tum plurimum habent meriti, cum minimum delectationis, cum nonnet piâ vi ad ea adigimus, cum in iis molestiam & nauseam sentimus, illam tamen vincimus.

Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Subinde & ipse qui juvatur fallendus est: ut habeat, nec tamen à quo acceperit, ciat. Optimus quisque celo & Deo teste contentus est, & cum Jobo se solatur: Ecce enim in calo Job cap. 16. refu meum, & consiliis meis in excussis. Hoc nostræ stultitiæ vers. 20. pars est, cum videmur nobis frustra laborare, nisi sint multi spectatores, & testes laboris nostri. Deus, ô vani, qui se fructum theatrum suum in tenebris habet, quid vos lucem & publicum ambitis? Sed querat quis: Quid mali est, si nisi adfuit servus suo Domino placere, seque illi probari cupiat; spectato-Ajo: Quivis suo munere sic fungatur, quemadmodum res. jubetur: cum ambigit, quid velit Dominus, facienda, quàm accuratissimè potest, faciat; de cetero anxius non sit, placuerit an displicuerit, alioqui humanis tantum oculis serviisse censebitur.

Gedeonis milites in Madianitis pugnaturi, lævâ laudic. c. 7. genam in quâ lumen, dextrâ buccinas tenebant. Ac ubi vers. 20. res congressum & prælium spectabat, buccinis clangebant, & lagenas frangebant, atque unâ conclamabant: DOMINO & GEDEONI. Nos itidem, cum lagenam frangimus, & de corpore supplicium sumimus, cum buccinis clangimus, & Christi religionem in templis extollimus, lux effulget: præclare hæc omnia, modo nemo clamat: MIHI & GEDEONI. Non ita, sed DOMINO & GEDEONI. Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: non mihi, sed CHRISTO: non mihi, & meo gustui, sed GEDEONI, & aliorum plurimorum saluti. Solam Dei gloriam, & Deo soli quaeramus, non nobis; tam alieni à nostra, ut nesciat sinistra quid faciat dextera nostra. Pe-

Q9

tuus

Serm. 60.

Psal. 136.
vers. 5.In rebus a-
nimi uti
lavā & ru-
morem
aucupari
non solum
turpes sed
etiam no-
xium.

Serm. 9.

Lib. 3. de
ira cap. 41.Cant. cap. 2.
vers. 6.Hemil. 5. in
epist. 2. ad
Corinth.

trus Ravennas: Si te ipsum, inquit, vult nescire, quando magis alium? Augustinus, dextram appellat amorem & puram intentionem ad Deum; lavam, obliquum oculum ad umbras falsae gloriae. Hebraeus psalmes: Si oblitus fuero, inquit, tui Hierusalem, oblivioni datur dextera mea. Cum caeli non meminimus, obliviscitur nostri dextera nostra, nec juvat nos, perinde ac si ea prorsus careamus; cum dextera haec vacat, tunc viget sinistra. Sed nunquid infantes corripimus cum saluanti lavam porrigunt, cum lavā cibum eximunt; quis illis non obicit? Pudeat te non manu honestiore uti. Sed nec in adultis id dissimulamus, cum Scēvolas esse cernimus. At verò in rebus animi, lavā uti & rumorem aucupari, longē turpius est, neque solum post se trahit turpitudinem, sed & noxam. At sicut infantibus ligatur lava, dextera liberā: sic qui observat intentionem suam in multis sinistram, liget illam consideratione damni, quod inde maximum & aeternum emerget.

§. IV.

Plucherrimè Petrus Chrysologus: Insuper, inquit, quae se humanis oculis locat, divini Patris mercedem non expectat. Vult videri, & visa est; vult hominibus placere, & placuit, habet mercedem quam voluit, premium quod habere noluit, non habebit. Et quam congruè Christianae legi Seneca: Pacem, inquit, demus animo, quam dabant actus boni. & intenta mens ad unius honesti cupiditatem. Conscientia satisfiat, nihil in famam laboremus, sequatur vel mala, dum bene merearis. An non haec eadem divinus Paulus saepius inculcat? Sed jam passim (quod Plinius annotat) multi famam, conscientiam pauci verentur. Plerique non attendunt, quam ipsi bene agant, sed quam alii de ipsis bene sentiant, quam promptè applaudant, modò in ore hominum sint, modò laudentur; quam laudanda faciant, haec apud illos curarum minima est.

Longè aliter Sponsa caelestis: Lava ejus, inquit, sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me. Centum hic mysteria, sed nostrum hoc est: Lava sub capite cerni non potest, amplexantem verò dexteram cernit is qui amplexu stringitur. Lavam ergo sponsa non videt, videt tamen dextram. In sponsi lava divitiæ sunt & gloria, sed cum tempore peritura; in dextera longitudo est dierum, beatissima aeternitas. Hinc fidelis sponsa oculos suos in aeternitatem à se defixos, opes autem & honores, veluti lavam manum à se non aspici affirmat. Quod ergo Christus imperat, Nesciat sinistra tua, hoc & sponsus mandat: Lavam meam sub capite habeto, dextram in oculis.

Quemadmodum autem ille fidelis servus est, qui multa milia florenorum numerat suo domino tantā fide, ut nec unicus quidem quadrans piceatis unguibus adhaereat: ita is optimā fide agit cum Deo, qui quidquid humanae laudis accipit, huic Domino suo in solidum adnumerat, nec tibi vel minimum inde reservat.

De quo insigniter Chrysostomus: Maxima virtus est, inquit, omnia Deo adscribere, nihil suum esse ducere, nihil sub gloria causā facere, sed ad Dei voluntatem perpetuū intentam oculorum aciem habere. Hic enim est qui vita acta rationes exacturus est. Nunc verò rei ordo inversus est: atque illum quidem qui pro tribunali sessurus ac rationes repetiturus est, non valde metuimus; eos autem qui nobiscum stabunt, ac iudicium subituri sunt, expavescimus.

Fit quandoque ut litterae reddantur non illi Domino ad quem scriptae sunt, sed alteri. Has si prudentior quis accipiat, quamprimum litterarum frontem inspexerit, statim: Haec litterae, dicit, ad me non pertinent; haec tituli praefatio non me alloquitur, nec mihi tam grandia nomina conveniunt: ita prorsus facit qui laudes non sibi sed Deo debere agnoscit, qui omnem à se gloriam in Deum derivat, hic demum fidelis servus Deo sincerè servit, hujus sinistra ignorat quid dextera faciat.

§. V.

Sic autem nesciat dextera nostra, quid faciat sinistra, non ut nihil in publico faciamus, nec ullum nostrorum operum ab aliis videri, sed ut non velut nostrum commendari velimus. Non est ingrata Deo, inquit Chrysostomus, quae visa fuerit ab hominibus elemosyna, sed quae ideo facta est ut visa sit. Imò ii, quibus eminens & publica persona impolita est, quaedam publicè faciant, eoque exemplo alios animant ad audenda similia. Neque hic timidi sint aut pusilli animi: Nam, ut praeclare Augustinus, Si times spectatores, non habebis imitatores; videri debet, sed non ad hoc facere, ut videaris; opus publicum, intentio secreta. Ut glorificent patrem vestrum qui in calis est.

At qui debili est virtute, huic Propertianum illud ingerendum:

disce manere domi.

Quod & Gregorius optimè monens: Sed valde perfectiorum est, inquit, sic ostenso opere, Auctoris gloriam quaerere, ut laudem de illat à laude, privatā nesciant exultatione gaudere. Tunc solum namque innocuo hominibus laudabile opus ostenditur, cum per despectum mentis veraciter laus impensa calcatur. Quam quia infirmi quique perfectè contentendo non superant, restat necesse est, ut bonum hoc quod operantur, abscondant. Saepè enim ab ipso ostensionis exordio propriam laudem quaerunt, saepè verò in ostensione operis, Auctoris patefacere gloriam capiunt, sed excepti favoribus, in laudis propria cupiditate rapiuntur: cūque semetipsos dijudicare interius negligunt, parsi exterius ignorant quid agant, eorumque opus suae elationi minuitur, atque hoc se impendere obsequio Largitoris putant.

Atque his quidem triplex hoc documentum servandum. Primum: In Deum ubique praesentem mentis oculos intendant, sive privatim quid agant, sive publicè. Oprient soli Deo placere, quasi solus Deus in orbe sit. Quamvis inferioribus istis difficile sit Dei praesentiam in publico non amittere. Alterum: Non edant signa refectionis factorum: publicare virtutem, est perdere. Publicatio haec est tuba convocans spectatores, qui spectent & laudent. Christus hoc prohibens: Cū facis, inquit, elemosynam, noli tubā canere ante te. Sic & jejunia vult tegi, ne illa tanquam in vultu describantur: Tu autem cū jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, sed patri tuo qui est in abscondito. & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Sic bona nostra introitus spectent. Tertium: Non tantum publicum fugiant hitales, & sua laudatoribus oculis occultent, sed fugiant seipsos, & operis sui obliviscantur, ne forte sibi ipsis placeant: Nesciat sinistra tua quid faciat dextera. Optime Joannes Baptista, inquit, simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Spiritus, mi Christiane, spiritus bonus & rectus sciat quid facturus sis, hic opera tua dirigat, nec multum super his cum Carne deliberet, alioqui mille repugnantiis & pertinaciis implicaberis, alioque intentiones carnem & terram olentes miscebunt te innumera; ita te potius quaeres quam Deum. Sic ergo opus tuum perfice, Carne illius non consciā, & hoc unum specta ut velis quod vult Deus.

Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextera tua: elemosyna tua, & alia tua opera bona sint secretissima, prorsusque ostentationis expertia. Manus autem tunc quasi stips est conscientia, quando ad erogandam illam adhibetur. Quare si dexteram ejus rei conscientiam fieri sufficiat, non adhibeatur etiam sinistra. Utiq; adeo ergo ablis ab omni ostentationis studio, itoque hypocritarum affectu, qui actiones suas hominum oculis ingerunt, ut tu, quantum ad te, prorsus velis ea quae facis latere, neque desideres testes, sed & ipse scire nolis quae rectè agis, neque memineris eorum diutius quam dum operi incumbis, moxque tradas oblivioni quod fecisti, ne tibi ipsi hoc nomine placeas quod feceris, ea quae tu sum obliuiscens, ad ea quae sunt priora te ipsum extendens. Quod si major quam par sit boni operis nostri confide-

ratio in animum admittatur, si res facta volvatur vereturque mente, nobis ipsis nostrorum operum spectatorem, admiratoribus, laudatoribus oblectabimur, quod aliud non est, quam si altera, quâ minimè opus est, manus adhibeatur. Ad rem planè Chrysostomus: Nihil, inquit, aquè inania reddidit benefacta disperditq; atque eorum quæ nos rectè fecimus, memoria; duo enim parit mala; negligentia facit, & in arrogantiam tollit.

Præcepit olim Deus altari sibi strui è lapidibus non scētis: Quod si, inquit, altare lapideum feceris mihi, non edificabis illud de scētis lapidibus. Si enim levaveris cultum super eo, polluetur. Ecquid hic tanta religionis? multum sanè. Lapidès secantur ut videantur, intra parietis sinum locandi, hoc ferri polimine non egent: ita Deus in hominis animâ velut arâ sibi structâ, illas virtutes probat, quæ simplici & purâ intentione fiunt. Quæ verò ideo fiunt ut videantur, seu scētis lapides ad hanc aram idonei non sunt. Omnibus bonæ mentis hominibus, satis superque, sua rectè facta extremo die iudicii scienda ab omnibus & Angelis, & hominibus. Hic demum verus erit honor, bene egisse, idque laudari ab Orbe universo.

CAPUT X.

Quam varia sit & multiplex MALA

INTENTIO.

Salamandra non grandis fera, sed variegatâ & versicoloris pelliculæ animalculum est, ut stellio, tantum tamen veneni thesaurum secum vehit, ut si radicem arboris contingat, fructus omnes in radice jugulet, & arbori adimat omnem vitam. Diabolus, Orcinianus serpens, verissima Salamandra, nullo igne consumenda, si secunda arboris radicem admordet, totam corrumpit. Radix omnium operum nostrorum est intentio nostra, hanc si contingat diabolus, & pravæ intentionis veneno inficiat, tota sterilefcit arbor; omne opus inutili, perversum, venenatum redditur, quodcumque hæc cadodemonis fraude læditur. Notum est illud: Cùm perversa est intentio quæ præcedit, pravum est omne opus quod sequitur. Si oculis tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Offendimus proximo capite quàm affine sit mala intentioni, opus suum publicare; nunc explicandum, quàm varia sit mala intentio, & quàm è diversis fontibus hoc veneni genus scaturiat.

§. I.

Vix quidquam è terrâ nascitur, quod aded contra hiemem se muniat & involvat atque cape, septem ei tunicae non sufficiunt, insuper etiam caput defigit terræ. His ita tunicatis capis, non absimiles sunt illorum oculi, de quibus Siracides: Oculi insipientium septemplexes multas habent tunicas, uti capæ. Tales oculi minimè simplices sunt, prout eos Christus esse voluit. His oculis, & his tam bene vestitis capis simillima est intentio mala; hinc si unam tunicam ademeris, adest mox alia. Hanc etiam demis? continuo alia atque alia se prodat. Et uti capæ se abdunt, sic & mala intentio: nemo mortalium hanc satis excusserit, aut penetravit. Mala intentio, mala videri non vult; omnigeni colores & prætextus ei non defunt. Reprehendit Christus Phariseos quod stipem daturi haberent ante se tubâ cani. Illi honestissimæ exultationis tunicam obijcientes: Non hæc, aiebant, facimus, ut elemosynam nostram commendemus, sed ut pauperes convocemus: non ut nos alii liberales dicant, sed ut egeni ad stipem confluant: Oculi insipientium septemplexes: Intentio mala multiplex, versicoloris & variegati tergo est, ut Salamandra.

Scire naturâ omnes cupimus, quàm est autè varia & multiplex intentio in hoc unico sciendi desiderio? Pul-

Tom. I.

A cherrimè Bernardus: Sunt, inquit, qui scire volunt, eo sine serm. 36. in tantum, ut sciant, & turpis curiositas est. Sunt qui scire volunt, ut sciantur ipsi, & turpis vanitas est. Hi projecti non evadent subsamantem Sarricum, & illi talibus occurrunt: Scire Pers. sat. 1. tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, verbi causa, pro pecuniâ pro honoribus, & turpis questus est. Sed sunt quoque qui scire volunt, ut edificent, & charitas est. Et sunt item qui scire volunt, ut edificentur, & prudentia est. Horum omnium solum ultimi duo non inveniuntur in abusione scientia, quippe qui ad hoc volunt intelligere, ut bene faciant.

En, quàm sit multiplex in re unâ mala intentio: en, quàm multi non vitæ sed crumenæ discant! & quantos vanitas ac voluptas, quæstus ac curiositas ad libros trahat? Idem observans Seneca: Quidam, inquit, veniunt ut Epist. 180. audiant, non ut discant: sicut in theatra voluptatis causa ad post inir. delectandas aures, oratione vel voce, vel fabula ducimur. Magnam auditorum partem videbis, cui philosophia schola, diversum etiam sit. Non id agunt ut aliqua illis vitæ deponant, ne aliquam tegem vitæ accipiant, ad quam mores suos exigant, sed ut oblectamento aurium perfruantur. Aliqui tamen & cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba, quæ tam sine prospectu alieno discant, quàm sine suo audiant.

§. II.

Què propemodum diversa est intentio eorum qui concionem audiunt in templo coeunt. Quidam veniunt non ut discant, nec ut meliores evadant, sed tantum ut audiant. Alii ut tempus fallant, & moram ad prandium minus sentiant: alii ut consuetudini satisfaciant: isti ut dormiant, & ante meridiem suaviter meridentur; concionator illis pro tibicine est, somnum blandè conciliante: porro alii concionibus interfunt ut garriant, & commodius modò cum hoc, modò cum illo confabulentur: alii ut imperio herili pareant, neque aliter possunt, velint, nolint, adiunguntur ad hoc genus obsequii. Si quis jam querat: Unde obsecro post tot conciones, post tantos clamores, post tot serias exhortationes, non aliam probitatis faciem Orbis induit? facile est respondere. Plurimi ad conciones omnino non veniunt; plurimis aliis, etsi veniant, deest intentio; curiositate, consuetudine, necessitate trahuntur, nam multi, si sui juris essent, penitus remanerent: & ex illis ipsis qui conciones frequentant, quotusquisque est, qui animum vacuum adferat, qui aure utraq; audiat, qui non innumeris phantasiis scateat, qui auditis animum ferid advertat, qui denique velit esse melior. Difficile reperies auditorem ex toto ad audiendum compositum. Hinc illæ lacrymæ, quia intentio bona euntes ad templum non committatur, aut in viâ mutatur in aliam, & in malam facillimè flectitur. Præclarissimè Seneca: Qui, inquit, ad philosophorum scholas venit, quotidie secum aliquid boni ferat: aut sanior domum redeat aut sanabilior. Idem prorsus ego dixerim de Christianorum concionibus: Qui ad templum ecclesiasten auditoris venit, semper boni aliquid secum ferat & aut sanior domum redeat, aut certe sanabilior. Redibit autem, quisquis sic redire voluerit: ea enim eruditionis Christianæ vis est, ut omnes sinceræ intentionis auditores plurimum juvet. Qui in solem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur: qui in unguentariâ tabernâ refecerunt, & paulò diutius commorati sunt, loci odorem secum ferunt: & qui apud ecclesiasten fuerunt, traxerint aliquid necesse est, quod prodesset etiam negligentibus. Attende quid dicam: negligentibus, non repugnantibus. Quid ergo? non novimus quosdam, qui plurimis annis in concionibus perfecterint, & ne colorem quidem duxerint? Hi tales nunquam voluerunt proficere, sed tantum audire. Attalus & subtilis & facundus philosophus dicere solebat: Idem & docenti, & discenti debet esse propositum; ut ille proficere velit, hic proficere. Hinc nemo miretur è tot concionibus

Qq 2

cionibus